

ADAVANE!

Oficala organo dil Ido-Societo Hispana

Januaro - februaro 2005 - idosocietohispana@yahoogroups.com - numero 7

**Kristo-nasko e
nova yaro en
JAPONIA**

La dicipulo

La odorosa
sapono

Tale funcionas la
MENTO

Anton van
Leeuwenhoek

Kande vivi preske
EXTERMINESIS

Adavane!

Adavane ! Numero 7, januaro - februaro 2005. Editita en Hispania. Gratuita revuo. Adavane! esas oficala organo dil Ido - Societo Hispana (adreso postala dil societo: Claveles 6, E-24400 Ponferrada, Hispania; interretala adreso dil societo: idosocietohispana@yahoogroups.com). Redakteri: La Direktanta Komitato dil Ido-Societo Hispana ed altra kunlaboranti internaciona. Editas: Editerio Krayono.

Adavane! nulakaze responsas pri la opinioni da artiklo-skribisti nek pri la verdicemeso dil texto dil artikli publikigita, ma sua autoro, qua oblige signatas singla artiklo sendita da lu por publikigo. Nula artiklo anonima publikigesos en Adavane!

Kunlaborez

Kunlaborez per sendar artikli en Ido, od en la Hispana pri Idala temi, al inter-retala postobuxo: idosocietohispana@yahoogroups.com . Adavane! havos irgakaze la yuro publikigar la sendit artikli o ne publikigar oli. Adavane! esas gratuita revuo, do Adavane! nulakaze pagos por artikli o verki sendita por publikigo, nam irgu ya acceptas sendar oli gratuite. Anke la redakteri multe prizus vua kritiki e sugestii.

Idala ret-pagini da Hispaniani

<http://es.geocities.com/kanaria1973>

<http://es.geocities.com/krayono>

<http://es.geocities.com/lamashino>

<http://usuarios.lycos.es/novajeti>

da Adrián Pastrana, ISH-ano.

da Fernando Tejón.

da José Miguel López, ISH-ano.

da Antonio Padilla, ISH-ano.

Publikaji

“Publikaji” (www.publikaji.tk) esas ret-pagino dil Ido-Societo Hispana. Voluntez enirar ol por trovar gratuita edituri: Adavane!, Astronomiala kayereto, Kuriero Internaciona, Progreso; radio-emisi che Radio-Idia Internaciona; pdf-libri, Ido-kursi, dicionari, gramatiki, e c.

Kartuno

Kartuno-texto insertita da Fernando Tejón.

Kontenajo di la numero 7

Adavane.....	2
Kunlaborez.....	2
Idala pagini da Hispaniani	2
Publikaji	2
Kartuno.....	2
Wikipedio, la libera enciklopedio.....	4
Pasovorti interretala.....	5
Michela Marzano interviuvesas.....	8
Poke konocata letro	9
Kande vivi preske exterminesis.....	10
Tale funcionas la mento.....	12
Humuro.....	14
Anton van Leeuwenhoek.....	15
Gramatiko	17
Kristo-nasko e nova yaro en Japonia.....	20
Inquesto pri edituri en Ido.....	23
Literaturo.....	26
1- La dicipulo.....	26
2- La odorozza saponi.....	27
3- La timamta cervo.....	30
Horoskopoj	31
Nova kartuno: Mortadelo e Filemono.....	32
Adio!.....	32

Wikipedio, la libera enciklopedio

Qua darfas proprietar la savo ?

“Wikipedia” od Wikipedio per la idala formo, esas grandega projekto por konstruktar kompletea enciklopedio libera ed gratuita. La granda enciklopedii kustumale kuestas grava quanteso di pekunio ed olua kontenaji jeresas da la editanta kompanii. Tale, por acesar ad ica savo bezonas pekunio. La projekto Wikipedio uzas la kontrea politiko. La kontenaji esas tote gratuita ed irgu darfas acesar ad li. Ma, anke omni darfas ampligar e chanjar la artikli quin Wikipedio kontenas e tale, la enciklopedio kreskas pokope.

WIKIPEDIO
La libera enciklopedio

Ica maniero por funcionar povus aspektar kaosoz, ma reale, lu esas lo kontrea. Che Wikipedio plura mili de lekteri revizas la pagini singladie dum ke li lektas ol, e tale, singla eroro esas facile detektebla. Se ulu certese savas ke artiklo kontenas eroro, lu esas libera por korektigar ol. Per ica sistemo, la savo ne apartenas a komercala kompanio di qua la lasta skopo esas ganar pekunio, ma ke lo apartenas ad omni, nur kun la difuzo dil savo kom skopo.

E yen la duesma granda aventajo di Wikipedio kontre la komercala enciklopedii. Pro ke lua kontenaji esas di omni ed por omni, singlu darfas uzar ol libere. To esas, me povus prenar irga artiklo de Wikipedio ed kopiar ol por altra artiklo en ica ipsa revuo. Pluse, me povus ampligar la artiklo, chanjar ed uzar ol sen solicitar la permiso de ulu. Tale, la savo kontenata augmentas ed augmentas, ma nultempe diminutas.

Per ica idei, startis la angla Wikipedio ye 2001 ed pose, naskis Wikipedii per altra lingui. La programaro bezonata por ke Wikipedio funcionez jeresas da la sama filozofio kam la savo kontenita. La programaro esas tote libera ed do, esas legala chanjar ed ampligar ol. Tale, startar Wikipedii per diferanta lingui esas tre facila tasko per mikra komputorala savo. Nia idala Wikipedio startis ye mez-2004

Ka esas desfacila skribar che Wikipedio ?

Skribor che Wikipedio esas tre facila tasko ed ol ne bezonas ula komputorala savo. Simple esas necesa konocar ulo pri temo ed dezirar skribor pri lu. La sistemo por editar komune la pagini nomesas “Wiki”. Ica vorto venas de la Hawaiana vorti “Wiki Wiki” qui signifikas “rapida”. Tale, la sistemo konstruktesis por ke ulu darfas krear ed chanjar la ret-pagini rapide.

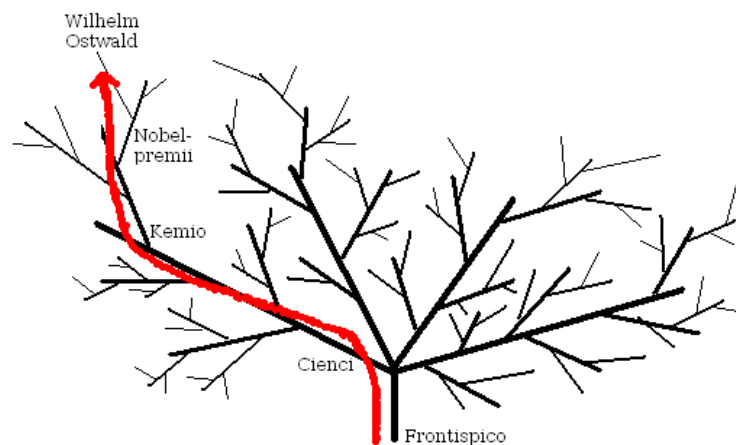
La skriberi (Li kustumale nomesas “Wikipediisti”) ne bezonas savar ulo pri “html”, la idiomo di la ret-situi. Li nur selektas la pagino ube li volas skribar, ed la pagino redaktesos tam facile kam simpla e-posto. Tamen, existas specala etiketi uzebla en la texto por krear ligili ad altra pagini, remarkar parti, ed altra interesanta posiblesi qui konvertas Wikipedio ad rapide acesebla enciklopedio.

La uzado di la etiketi esas tote kareebila, ma balde irga nova skribero deskovros olua grava utiloso. Tamen, se ula Eikipedisto ne uzas oli, probable kande altra skribero lektos ula artiklo sen etiketi, lu atachos oli, nam la filozofio di ica enciklopedio esas kunlaborar ed plubonigar la laboro da altri.

Quale Wikipedio esas organizita ?

La savo kontenata en irga enciklopedio kustumale esas grandega ed organizor ol ne esas facila problemo. La tradicionala surpapera enciklopedii uzas la "alfabetala" ordino e ni povas serchar irga artiklo simple savante per qua letro ol komencas. Ma la interreto ofras altra posiblesi plu interesanta ed ya, plu rapida. Wikipedio posedas povoza sercho-buxo qua serchas irga vorto en omna wikipediala artikli.

Ma anke la informeso organizesas kom grandega arboro. Voluntez imaginar ke la trunko dil arboro esas la frontispico di nia Wikipedio. Ica chef-pagino kontenas ligili a la maxim grava savo dil homo: Cienci, literaturo, sociologio, linguistiko, edc. Ica pagini esus la chefa branchi dil arboro. Tale, la savo fakifas quale arboro branchifas til atingar la folii. Ma la wikipediala arboro esas irge specala nam ke nultempe onu atingas la folii. Irga artiklo sempre povas kontenar ligili a nova artikli, e se li ne havus ligili, irga uzanto povus krear oli. Ulte, la branchi del arboro povus interkomunikar: Brancho povus ligar ad altra brancho.

Exemplo pri quale atingar la artiklo pri Wilhelm Ostwald de la frontispico

Tale, se vu deziras kreor nova artiklo, la maxim bona maniero esas trovar la vorti en Wikipedio qui ligas a nescribita artiklo pri vua temo. Se la ligilo ne existus, ol esas facile kreebla per simpla etiketo. Ma, se ne existus vorti en Wikipedio pri la temo, vu sempre povas krear nova "branchi" en la wikipediala arboro de ula relatanta artiklo til atingar vua preferata temo.

Kad Wikipedio esas objektala enciklopedio ?

Kontre ito quan onu povus pensar, la savo kontenata che Wikipedio esas sat objektala. Komprenible enciklopedio ne darfes havar opiniono, ma fakti aceptita da omni. La posibleso di Wikipedio por ke irgu povas skribar ed chanjar la artikli, permisas a mal-intencanta uzanto plumaligar irga dokumento, od atachar opiniono quin lu posedas. Logikoze enciklopedio ne devas kontenar opiniono, ed la artikli devas esar bona. Ma, ico ne esas problemo, nam altra uzanto povas facile trovar la eroro y korektigar ol. Onu dicas ke en la Angla Wikipedio (La maxim granda ek omni), mal-intencanta atachita eroro nur duras ula minuti ante ke altra uzanto korektigas ol.

Ma existas ula artikli, qui povus esar polemikanta, exemple politikala artikli od pri altra fakti opinionebla. Por ica kazi, ante luktar por atachar la versiono da singlu, che Wikipedio existas pagino por debato singla-artikle. En ica pagino onu debatas e diskutas pri la korekteso dil artiklo e pri qua devus chanjesar. Kom helpo, Wikipedio posedas versionaro pri singla artiklo, por savar exakte qua kontenis singlapagine ye irga instanto dum la historio dil artiklo.

Se finale ne arivus la konkordo od ula uzanto nur esas mal-intencanta e ne prizas skribar, ma jenor, la administreri di la Wikipedio povas blokisar la pagino por ke nulu povas chanjar la kontenajo. Lore, onu debatus pri la artiklo en la debato-pagino ed ula administrero chanjus la kontenajo a la rezolvo dil debato.

Quale komencar skribar ?

Wikipedio nuntempe existas ja per plu kam 150 lingui. Se vu deziras lo, povas kunlaborar o simple konsultar la Wikipedio per vua familiala linguo. La maxim granda Wikipedio esas la Angla, qua ja posedas plu kam 400.000 artikli. Ol esas trovebla per <http://en.wikipedia.org>

Ma se vu volas kunlaborar en naskanta ed interesanta idala projeto, nia modesta Wikipedio bezonas skriberi por ampligar la artiklaro. Malgre ke lu aparis ye mez-2004, ni ja havas cirkum 1.700 konsultebla artikli. Fakte, Wikipedio ja esas la maxim granda ret-situo per Ido en la interreto. Vu povas trovar ol ye <http://io.wikipedia.org>

Se vua idala nivelo ne esas tro alta, vu anke povas skribar. Nur onu devas atachar informanta remarko ed altra plu experta idisti korektigos vua texto joyoze.

Artiklo da Antonio Padilla, I.S.H.-ano.

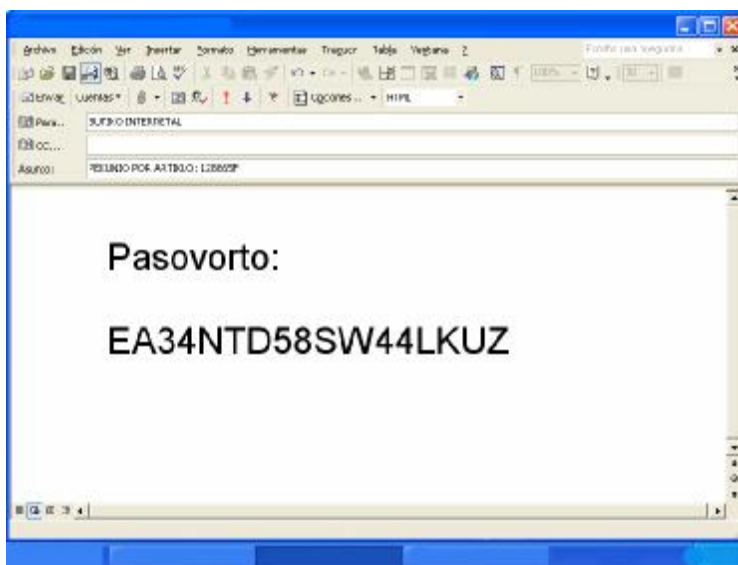
Pasovorti interretala

En la kinesma numero di Adavane! aparis artiklo pri interretala riski. Pro la afabla intereso di la lekteri, en la nuna numero di la revuo on inkluzas interesanta artiklo pri altra danjero eventebla dum nia navigado tra la interreto, la kapto da pasovorti.

Interretala riski: "Phishing"

"Phishing", angla vorto qua cirkume signifikas kaptar fisho per angelo, esas anke nova metodo uzanta da la interretala kriminanti por furto la paso-vorti di la despreventita uzanti. Ya la pasovorti devas esar sekreta, ed do mal-intencanta uzanto povus agar grava domajo se kaptas ula pasovorto.

La sistemo esas tre simpla. Dum la navigado tra la interreto, la uzanto povus duktesar a falsa ret-pagino simila ad, exemple, la ret-pagino di sua banko. Ibe, fenestro sollicitos lua personala datumi por enirar, quale kustumo. Ma ica datumi ne iros al banko, ma oli arivos ad la ret-adreso di ruzoza furtisto qua vakuigos nia konti sendubite.

Evitor ica problemo esas facila. Kustumale ica sistemo uzas la e-posto. Ni recevas sendajo kun ligilo a la chef-pagino dil banko, qua supozinde rekomendas enirar por facar ula necesa bankala operaco. Ma ya ica sendajo ne arivos de nia banko nek la ligilo quan ol kontenas reale duktas a la autentika chef-pagino.

Do, por evitor ica sorto di ruzaji, singla acceso a la banko devus agesar nur per la autentika ret-adreso quan la banko prokuris a vu. Se vu pensas ke prokuris ula pasovorto a furtisto per ica sistemo, quik enirez en la autentika ret-pagino di sua banko e chanjez la pasovorto. Forsan la furtisto ankore ne recevis la anciena pasovorto.

Anke, egardez la sequanta konsili:

La banko nultempe sollicitos a vu telefonale od per e-posto ula informo quale pasovorti od sekreta nombri. Se vu recevas ica sorto di sendaji, ne fidez li.

Se vu havas dubiti pri ula komunikajo, voluntez konsultar pri ol direte en vua banko.

Artiklo da Gert Heintze ed Antonio Padilla

Michela Marzano interviuvesas

« *La pornografio trompas ni pri la sexualeso* »

Michela Marzano esas filozofino, cienciaserchistino che la CNRS (Franca institucuro pri serchado en omna spiritala e cienciasala domeni NDLT). Lua inquesti havas por temo la homala korpo e la sexualeso. En la libro *La pornographie ou l'épuisement du désir (La pornografio o la exhausto dil deziro)* (Editerio Buchet-Chastel), elu proponas kritika analizo dil pornografio, departante de etikala vidpunto e de olta di moralisto. Elu avertas ni kontre la invado dil pornografiala reprezenti qui fine impozas falsigita e mutilita vido di la sexualeso.

LE FIGARO. - *Vu denuncas la pornografio kom ulaspeca iluziono di sexuala libereso. Quon signifikas ico ?*

Michela MARZANO. - La pornografio divenis segun-moda. Elu diveneskas normalajo en la diskursi. Por promocar ol, on insistas generale pri la libereso quan asertite elu kunportas. La konsumado dil pornografio esas identigata ad « liberigita » konduto. Or, la pornografiala reprezenti esas omno, ecepte imajo di libereso : omno en oli prekonstruktesas e submisesas ad sat nombroza normi. La muliero e la viro supozesas konformesar a konvencionala modelo di femineso e di maskuleso, la sexuala juado restas inkluzita en kadro prekonstruktita. Ulte lo, la mondo dil pornografio submisesas a serio de nekonocata koaktaji. Ofte, lo esas la aktori ipsa qui denuncas la ecesi impozata ye la nomo dil merkato. Unvorte, la pornografio asertas docar a ni la vereso di la sexualeso ma en la realeso ol trompas ni. La reprezentata sexualeso esas nek vera nek libera.

Kad ica trompo esas danjeroza ?

La pornografio esas ulaspeca cinemala fiktivajo : exemple la filmifisto decidas pri la ceni qui intersucedas ; ma la sexuala relato reprezentata reale eventis e ne esis simulata. Ico signifikas ke esas verajo e lo nevera. Tale, la spektanti ne plus savas kad to quo raportesas esas rakonto o vera reprezento dil sexuala relato. Ni parolez exemple pri yuna adolecanti. Unlatere, li esas perfekte koncianta ke muliero ne esas nur konsumota peco de karno, ma, altralatero, li opinionas ke, por kontentigar lia partenero, oportas imitar la gesto dil pornografiala aktori. Ico hava kom konsequo tota serio de paradoxi. Exemple, esas adolecanti qui opinionas ke la majoritato de la yunini esas « facila » e ke eli tre prizas partoprenar kolektiva violaco. Dum la sama tempo, kande li pensas pri ideala kompanino, li nur defacile previdas la posibleso havar sexuala relati kun elu nam ica laste dicita vivesas quale ulo qua sordidigas. Altra adolecanti pavoras ne esar kapabla ye la sama prodaji kam olti dil pornografiala aktori e kredas ke omna yunini esas « nesaturebla ».

Nunadie, la pornografio-industrio prosperas danke konsternanta literaturo (Catherine Breillat, Virginie Despentes...), e sub la beata regardo di omna utila idioti qui timas la retroveno dil censuro. Kad sexula etiko esas ankore posibla ?

Yes, ja nur pro la fakto ke la sexuala etiko ne havas kom rezulto la censuro, ma prefere la defenso di omno qua kreas lo homa en la homo. La extreme liberesana diskurso qua igas la pornografio kom la simbolo ipsa di la sexuala liberigo esas en la realeso

totalitara* e nerresponsiva diskurso qua ne koncias pri la fakto ke la libereso havas senco nur interne di kunteksto egardante la extrema frajleso dil homala kondiciono.

Vu esas filozofa. Pro quo vu havas ica intereso por la pornografio ?

Oi ligesas ad specigiva serchado pri la relato quan singla individuo flegas kun sua propra korpo. Quala speco de reprezentado dil korpo furnisas a ni la pornografio ? Kad parolesas ankore pri persono-korpo qua posibligas a singla individuo agar en la mondo ed esar etikala aganto ? Me dubitas tre forte pri ico.

Segun interviuvo da Jacques de Saint-Victor publikigita en la Franca diala jurnalo LE FIGARO ye la 2ma di julio 2004 .

Artiklo da Jean Martignon.

Poke konocata letro

Advoko ad omna Idista editeri. - En Petersburg fondesis muzeo di la glorioza Rusa mortinta auctoro L.N. Tolstoy. La skopo di ca muzeo esas kolektar omno qua aparis da o pri L.N. Tolstoy en ula linguo (en jurnali, aparta imprimuri). Do esus bona, se anke idala literaturo povus reprezentar su en ica muzeo, multe frequentata dal publiko. Ad mea questiono, kad esas dezirinda, kolektar artikli pri Tolstoy, me recevis letro dal viceadministrero dil muzeo s-o Klimov, en qua il afable komunikas a me, ke idala verki por la muzeo esas dezirinda, dankis pro mea pronteso kolektar oli por la muzeo. Pro to me pregas omna jurnali e singla idisti sendar a me (se posibla en 2 exempleri) broshuri, jurnali kun artikli da e pri Tolstoy. Omno esos gratitudoze acceptita e pose transdonita a l'administreyo dil muzeo. Esperante, ke omnu helpos me establisar idala fako en ica importanta muzeo, me salutas omni samideane. E. Drezen, Visokaya 33, Kronstadt, Rusia.

Ica letro publikigesis en l'Idista revuo « Idealisto » en la numero di mayo 1912.

Drezen plu tarde (pos l'unesma mondo-milito e la Rusa revoluciono) divenis la Direktisto dil Esperantala movado en Sovetia, ma tatempe il esis Idisto, ni povas regretar ke ilu transiris a la linguo di nia konkurencanti. Tamen ita trahizo ne adportis fortune a lu, nam il mortis en 1937, mortigita segun l'impero da Stalin dum la persekutado kontre l'Esperantisti.

Extraktita de proba-exemplero di LETRO INTERNACIONA

Artiklo da Jean Martignon.

Kande vivi preske exterminesis

Ofte nomizas "parextingo", tala termino signifikas subita globala diminuteso di la diverseso di viv-enti e mustas:

- Eventar en ula regiono di la mondo.
- Exterminar granda nombro di speci.
- Exterminar multa tipi di speco.
- Tal exterminado eventar dum kurta periodo di geologiale tempo, exemple nur plura milion yari, kurta tempo geologiale!

Semblas ke on trovas adminime kin granda extingi dum la historio di nia tero:

1. Cirkum 438 milion yari ante nun (la fino di l'Ordovicala periodo), ni trovas ke 100 familii di viv-enti esis parextingata, inkluzanta duimo de la Briozoala e Brakiopodala speci.
2. Cirkum 360 milion yari ante nun (la fino di la Devonala periodo), ni vidas l'extingo di 30% de animala familii.
3. Cirkum 245 milion yari ante nun (la fino di la Permala periodo), la tre nombroza Trilobiti (marala senvertebrozi) tote desaparitis. Cirkum 50% ek animala familii, 95% ek marala speci e multa arbori extingeskis. Sendubite la maxim grava di omna exterminesis.
4. Cirkum 208 milion yari ante nun (proxim la fino di la Triasala periodo), kande 35% ek animala speci, inkluzanta la unesma dinosauri, desaparitis. Tamen la mamiferi, lore mikra, transvivis.
5. Cirkum 65 milion yari ante nun (inter la Kretoza e Terciara, o K-T, limito) eventis la bone-konocata dizastro kande la dinosauri desaparitis. Pos cirkum 135 milion yari ta animala guvernis la mondo, ma anke lia fino esis la extingo di duimo ek omna viv-enti. Ni ne plus trovis la repteri pterosauri, plesiosauri e mosasauri, o la moluski, la amoniti.

Quo kauzis ta parextingi?

Multa kauzi esas posibla, chanji di temperaturo, pluvo-falo, profundeso di la maro, saleso di la maro, movado di la tero, o forsan chanjo di la sun-lumo. La lasta sugesto esas kredebla, pro ke ni povas havar subita produkto di volkanala cindri o la ne-expektata arivo di asteroido ek spaco. Per violentoza kolizio od eruptado, l'aero recevas nepenetrebla nubo di polvo. Tala evento havas rapida efekto kun plant-vivo, sive terala o marala, nam per manko di lumo, la procedo di fotosintezo langoras e la fabrikado di

plant-korpi cesas. Animal-vivo, sen nutraĵo, konseque balde mortas per hungro, e pro la mikra duro de tala evento, parextingeso semblas aparar subite en la fosilo-kroniki. Quankam ni deskovrabas multa exempli di volkanala ago, ula efekto a la cirkumajo semblas nur lokala. Altra expliki esas kustume tro lenta por tala rapida desaparado.

En spaco existas centi de asteroidi, 1 - 2 kilometri de largeso qui per koliziono povas facar granda chanĝi a la vivo en la tero. Fortunoze recente ni ne subisas tala katastrofo, ma la danjero vere existas. Sendubite tala kolizioni olim eventis, ma ni nun esperas ka moderna teknologio intereventos por salvar nia planeto. Ni lektas en la revuo "Science" di mayo 2002, ke per plubonigita aparato, ciencisto D. V. Kent dil Universitato di Rutgers, exploras depozaji di la metalo iridio, qua esas rara terale, ma ofte trovasas en objekti ek spaco quale bolidi od asteroidi. L'iridio inter la Kretoza e Terciara strati kande la dinosauri parextingesis, esas facile remarkita, ma per ta nova aparato, on trovas iridio inter la plu frua Triasala e Jurasala strati. Ta koliziono, cirkum 200 milion yari ante nun, mortigis multa speci, ma semblante la dinosauri povis prosperar, sen rivaleso. Do koliziono unesme avantajizis la dinosauri, ma plu tarde, altra esis lia morto. Tamen nun es sugesto ke la tre granda dinosauri ja extingeskis, ante la devastanta koliziono. En agosto 2002, ciencisti di l'universitato di Stanford, exploras depozaji di iridio e la *okuro di mikra sferi di petro en certena tre anciena strati. La infero es ke evidente tre granda koliziono eventas kande la tero esis yuna, cirkum 3.5 bilion yari ante nun. Ta evento til nun esis nekonocita ed la punto di kontakto ankore restas netrovita. Plusa resercho montras ke zirkoni (miprecoza lapidi) anke en la zono di koliziono, kontenas tre antiqua molekuli di uranio, qui per olia lum-radiado donas la evo di la strati. L'asteroido qua kolizionis, semblis 20 kilometri de largeso, cirkum duoble la largeso di objekto qua falis ye la fino di la tempo di la dinosauri.

Quon ni vidus sur la tero, 3.5 bilion yari ante nun?

Evidente la surfaco esis precipue aquo, kun nemulta mikra kontinenti e posible la maro esis cirkum 3.3 kilometri de profundeso. La koliziono di tala grandega asteroido genitus enorma *cunami e posible produktis la fenduri inter la petro-plaki (tektonala plaki) qui existas hodie sub la kontinenti.

E la konsequo a la lora vivo?

Restaji apene existas ma on kredas ke adminime la bakterii esis la maxim developita viv-enti. Ka ta koliziono reale kontributar a la origino di tero-vivo? Ciencisti esas dubitanta nam semblas ke la tero esis tre varmega, cirkum 85°C, tamen ni trovas nunatempe poka bakterii qui subisas tala temperaturi sen problemo e transvivas.

Artiklo da R. A. Stevenson.

Tale funcionas la mento

La komputoro-injeniero di Silicon Valley, Jeff Hawkins, propozas revolucionara teorio kapabla explikar la miraklo di la homala intelekto.

Ti qui studias la cerebro esas ofte pesimista personi. Li obtenabas tuni ek datum dum un yarcento, ma li esas certa ke bezonos altra yarcento plusa por komprenar oli. La homala cerebro havas 100.000 milioni de neuroni, e singlu povas formacar til 10000 konekti kun la ceteri. La rezultajo esas monstra circuito kun centi de bilioni di konekti. Qua povas enirar en ta junglo di galaxiala dimensioli?

Jeff Hawkins povas. Sua audaco esas kauzata parte pro ke il ne havas la titulo di neurociencisto. Il esas arkitekto di la komputoro-ciencala novigo, e la kreisto dil Palm Pilot, ta manuo-komputoro sur di qua skreno on povas skribar per krayono, ed ilu fondis Palm Computing y Handspring, du komputorala entraprezi tre sucesoza. Ma ilua granda pasiono sempre esis komprenar quale funcionas la homala cerebro. Ed esas sciencisti - inter li la premii Nobel Eric Kandel e James Watson - qui opinionas ke ilu ja atingis olu. "Mea granda momento esis en 1986 kande me komprenis ke la chefa funkcio dil kortexo ne esis konduktifar, ma facar predici", explikas Hawkins en interviuvo per e-posto. "Pos to, omno eventis bonege".

Hawkins jus publikigis sua idei en la libro *On intelligence* (editerio Henry Holt) skribita kune la jurnalistino Sandra Blakeslee, di *The New York Times*. Co esas stranja maniero por konocigar ciencala teorio. Ma ankore esas plu stranja ke la teorio ne esez komprenata, precipue savante ke ol intencas explikar la maxim kompleksa objekto ek la universo.

La piktureto dil cerebrala kortexo quan piktas la nuna neurobiologio esas mozaico di specaligata moduli - uli procesas la vidala informajo, altri la audala, altri interpretas la linguo -, e l'unesma granda konceptala salto di Hawkins esis ignorar ca diferi de funkcio e fidar ad lo dicita da la simpla anatomio: la tota kortexo esas sama.

"Ta ideo publikigesis en 1978 da la neurociencisto Vernon Mountcastle, di la Universidad Johns Hopkins, ma nulu askoltis ilu", explikas Hawkins. "Mountcastle perceptis ke omna regioni dil kortexo havas la sama sis strati, la sama sorti di celuli e la sama konekti e propozis ke omna oli facas la sama funkcio per potenta algoritmo".

La regiono dil kortexo qua procesas la vidala informajo esas en la dopa kapo. La informajo del okuli arivas a la maxim proxima loko a la kolo. Ibe singla neurono respondas a tre konkreta traito dil mondo, quale la grado de lumo. Ma la informajo pokope divenas plu abstrakta segun ca acensas a la

sura kapo. Kelkete plu sur, singla neurono respondas a sorto de frontiero inter la lumo e la ombro. Ankore plu sur, neurono rikonocas cirklo e altru triangulo. Plu sur, neurono esas kapabla distingar la vizajo di Bill Clinton sive fronta sive profila.

Segun Hawkins, singla pazo de la kruda informajo til la abstrakta ideo fondesas sub la sama algoritmo. Ol esas l'unika kalkulo quan la kortexo savas facar, ma ol havas tanta diferanta uzi qua povas explikar omna nekredibla propaji di la mento.

Quale esas ca mirakla algoritmo? "La rolo di irga regiono dil kortexo", explikas Hawkins, "esas serchar qua relato esas inter sua *inputs* (eniri), enmemorigar olu e uzar ca memoro por predicar la konduto di le *inputs* future".

Ca esas la maga algoritmo.

En la kolo, le *inputs* esas punti di lumo e ombro en la vidala feldo. Quale oli ofte formacas frontieri, ca regiono dil kortexo enmemorigas la maxim komuna frontieri e transmisas adsure ca memoro. La sequanta regiono dil kortexo ja ne recevas kruda informajo pri la lumo: sua *inputs* esas la frontieri. Se horizontala frontiero vizas aparar kune altru vertikala, la kortexo enmemorigas rekta angulo e transmisas ca memoro adsure. La sequanta regiono dil kortexo recevas anguli e transmisas geometriala objekti.

Ni supozez ke la objekto esas edificio. Dum ni cirkondas olu, olua anguli chanjas omnatempe pro la perspektivo. Ma, quale omna ca sucedado di anguli ofte eventas en la experimento sempre ke ni cirkondas edificio, regiono di kortexo enmemorigos la sucedado e transmisos adsure koncepto de edificio qua ja ne dependas de sua poziciono.

Omna regioni dil kortexo, ne dependante de sua kategorio en la hierarkio di la abstrakteso, esas omnatempe propozante hipotezi pri la mondo e plenigante per predici la mankanta datumi: ne pronuncata fonemi, neaudebla silabi, vorti sepultita per la bruiso di autobuso od idei quin la parolisto ankore ne havis. La maxim alta nivelala predici, qui eventas en la mi-avana kortexo - la loko dil cerebro qua maxim spektakle kreskis dum la evoluciono di la homatri -, esas la fundamento di la intelekto e la kreiveso. Komprenar ulo esas esar kapabla di predicar sua konduto.

La hierarkiala strukturo dil kortexo permisas profitar la povo di la kombineso. La maxim bona studiata exemplo esas la linguo -duadek fonemi, kombinata pasope en silabi, radiki, vorti e frazi, suficas por kodexigar omna posibla idei-, ma omna kortexo funkcias sama kam la linguo. Suficas chanjar fonemi e silabi a musikala noti e frazi, od a geometriala anguli e formi, od a la bazala operaci dil logika rezonado.

Ma rato e simio havas kortexo. Pro quo li ne parolas? "La linguo-evoluciono ne postulis la invento di nova cerebrala mekanismo", respondas Hawkins. "Ma esas un kozo qua distingas nin de altra besti, ed esas ke nia kortexo havas plu multa konekti kun la muskuli. Nur ni povas produktar la longa e kompleksa movanta reguli necesa por parolar".

Quale inkasas la teorio kun la modulala vido dil kortexo? "La cerebrala strukturo esas grandaskale determinita da la geni, ed esas variebleso inter personi. Exemple, la

primara vidala feldo (V1) mezuras en kelka personi la triopla kam en altri, ed ol grantas a li granda akuteso vidala. Lo sama eventos en la cetera kortexo, e pro to esas personi qui havas inata talento por la muziko, la matematiko o la sociala relati. Ma, se la persono ne expozas su a ca reguli dum sua unesma viv-yari, su ne developos inata potenciali".

Ka ni povas lernar omno? "Me ne kredas ke omna homi povas lernar omno. Ni, singladie, perceptas nia limitizuri"

Artiklo publikigita en la Hispana jurnalno "El País, tradukita aden Ido da Adrián Pastrana, I.S.H.-ano.

Humuro

ON NE DEVAS PRIZAR LA DIO
ANTE LUA FINO...

... ho no, me ne kredas ke trovesas ursi en ica regiono... cetere, quon oli manjus...?

Silencez, me kredas ke irgu venas. Probez aspektar tam senjena kam posibla...

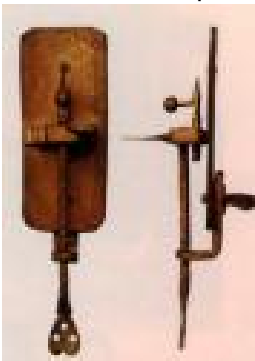
Anton van Leeuwenhoek

Van Leeuwenhoek, qua ne havis tre granda kulturala nivelo pro ke ilu asistis a skolo dum poka yari en lua yuneso, deskovris nova mondo facinanta. Lua hobio esis polisar heme mikra vitra lensi. Ula dio, per lenso preske perfekte polisita, ilu observis mikra animala en putrita aquo-guto. Ta animala naskis, kreskis, manjis e mortis en mikra aquo-guto, olqua esis por li kompleta universo.

Van Leeuwenhoek naskis en la Nederlandana urbo Delft, ye la duadek e quaresma di oktobro 1632. Kande ilu evis dek e sis yari, ilua patro mortis, do lu mustis livar la skolo por laborar en drapo-vendeyo. Plu tarde lu divenis bedelo en la Delft-urbodomo, ta oficon lu konservis dum lua tota vivo. En 1723, nonadek yari evante lu mortis en Delft, urbo quan nultempe van Leeuwenhoek livis.

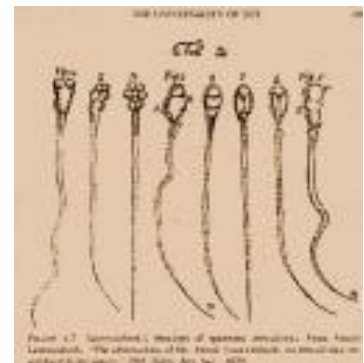
Heme van Leeuwenhoek kreis kom hobio mikra lensi preske perfekte polisita. Ula lensi havis mikra diametro, di qua grandeso esas cirkum okima incho, ma per ta mikra vitra lensi on povis observar objekti triacent foye plu granda kam olua vera grandeso. Til la dek e nonesma yarcento ne konstruktosis mikroskopi plu apta kam la simpla mikroskopi unlensizita da van Leeuwenhoek, e ta mikroskopi esis plurlensizita.

Omni savis ke per vitra lensi on povis observar objekti qua aspektis plu granda, ma la maxim granda parto di la ciencisti uzis lensi defektoza, ne perfekte polisita, do la objekti ne povis observesar deteloze. Van Leeuwenhoek polisis ecelante vitra lensi quin lu uzis por observar detaloze irgaspeca objekti dum plura hori. Kande lu deziris observar altra objekto, lu simple polisis nova lenso por preske singla nova objekto vidinda da lu. Dum lua vivo lu polisis quaracent e dek e non perfekta lensi.

Malgre lua nula ciencal savo, lu prizis observar, preske kom ciencisto, diversa objekti, exemple insekti, aquo-guti, sango, hari, e c. Singla objekton observita lu desegnis detaloze en kayero e pluse lu redaktis vera artikli ciencal pri singla objekto. Yen vera laboro ciencal da ne ciencisto.

En 1665 lu esis la unesma persono qua observis la kapilari qua konektas arterii a veini en viva animala, do lu observis la sango-movado de la arterii a la veini tra la kapilari. En 1674 lu observis la reda celuli di la sango. Tri yari plu tarde lu observis unesmafoye la spermatozoidi.

En 1683 lu deskovris la bakterii, desfortunoze malgre esar perfekte polisita, la lensi da van Leeuwenhoek esis tro mikra por observar detaloze la bakterii.

Multa sciencistoj akceptis la "spontana naskado", tio estas, la animaloj povas naski de mortintaj objektoj, ekzemple, la teorio de la skaraboj naski de frumunto-semoj, sed per detala observado van Leeuwenhoek observis ke la insektoj naski de mikraj ovoj, kaj nulakaze de mortintaj objektoj. Ekzemple, li observis kiel naski de mikraj ovoj larvoj kiuj poste devenis al adultaj formikoj pro la flegado kaj nutrado de aliaj formikoj. La ova produktado de formikoj, la unika formiko kapabla produkti ovoj. Nur de tiuj ovoj naski larvoj, do nova formikoj. Nulakaze de spontana naskado estas ebla.

Angla reĝo Karolo la 2a kreis societon sciencajn de kiu nomo kurtigita estis "Reĝala Societo". Van Leeuwenhoek sendis plurajn leterojn al la Reĝala Societo por informi detalojn pri kiel uzi la mikroskopon, pri kiel uzi la mikroskopon por observi objektojn kaj plue li sendis detalojn pri la observado de objektoj. La Reĝala Societo estis komplete astonita pro la ekscelanta kvalito de la mikroskopoj de van Leeuwenhoek, sed ili ne povis verifiki ilin, ĉar la mikroskopoj kiujn posedis la Reĝala Societo ne estis aptaj por detala observado pro ne perfektaj lensoj. En 1667 Robert Hooke, fama membro de la Reĝala Societo, konstruis mikroskopon laŭ la instrukcioj de van Leeuwenhoek. Ĝi jam povis observi eksakte tiun kio van Leeuwenhoek observis kaj detalojn de la objektoj. Plue van Leeuwenhoek sendis komunan donacon, valorozan donacon, dudek kaj ses mikroskopojn al la membroj de la Reĝala Societo.

Van Leeuwenhoek devenis komuna nova membro de la Reĝala Societo malgraŭ nultempa studo en universitato, ĉar dum poka jaro en skolo. Camaniero de la Delft-urbodomo estis la plej fama membro de la Reĝala Societo. Nultempo li vivis en Delft, sed li sendis tricent kaj sepdek artikolojn sciencajn al la Reĝala Societo kaj dudek kaj sep al la Franca Akademio Scienca.

Pluraj reĝoj kaj aliaj gravaj homoj vizitis van Leeuwenhoek, en Delft, por observi la mikrajn kaj mirindajn universojn videblajn per la mikroskopoj konstruitaj de simpla drapo-vendisto, poste kaj dumviva bedelo, kio trovis en la detala singladala laboro la plej profitiga universitato.

Van Leeuwenhoek ne estis la unua sciencisto kiu uzis mikroskopon, sed li estis la unua sciencisto kiu deskribis detalojn de tiu kio li observis tra la perfektaj lensoj. La moderna biologio fakte naski de la mikraj, sed perfektaj lensoj de Nederlando.

Artikolo da Fernando Tejón.

Gramatiko

Kompozado.

En Ido, quale en altra lingui, la kompozado esas l'uniono di elementi diversa en un sola vorto, qua dicesas kompozajo e prizentas signifikio kompleksa. Semblas, ke on povas reduktar la Ido-kompozaji al sis klaso sequanta :

1. Substantivo kun substantivo : **fer-voyo, vapor-navo, dormo-chambro, skribotablo, kapkuseno**, e. c.
2. Substantivo kun verbo : **sabro-frapar, hers-agar, parto-prenar, tipo-skribar**, e. c.
3. Substantivo kun adjektivo (*o radiko adjektivigita*) : **ciel-blua, graco-plena, lensoforma, simio-kapa**, e. c. (1).
4. Prepoziciono kun verbo : **en-irar, ek-irar, preter-pasar, ad-portar, ek-pulsar, apud-pozar**, e. c.
5. Prepoziciono, o vorto nombrala, kun adjektivo o substantivo : **sub-mara, supernatura, inter-naciona, du-yara, dek-e-du-yara, dua-dek-yara, un-dia, cent-yara, cent-yaro, intertempo, sub-grupo, sub-genero**.
6. Irga adjektivo (qual., demons., nedefin., posedala) kun radiko igita adjektivo od adverbo : **granda-nombra, blu-okula, gros-kapa, ta-speca, tala-speca; sam-tempa, sam-tempe; ca-dia, ca-die; ta-kaza, ta-kaze; plur-foya, plur-foye; omna-monata, omna-monate; lua-parte, lialatere; mea-nome**, e. c.

Se l'eufonio postulas o nur konsilas lo, on lasas en l'unesma elemento la vokalo dezinenca, quan lu havas kom izolita vorto : **granda-nombra, longa-hara, omnamonate, lenso-forma, dormochambro, skribo-tablo, posto-marko, posto-karto, mondo-linguo** (2).

Ma, se l'eufonio permisas lo, on omisas la vokalo dezinenca en l'unesma elemento : **ciel-blua, samtempe, plurfoye, aernavo, fervoyo**, e. c. (3).

Ordinare on darfas omisar la streketo, quan ni pozis inter la parti dil vorto kompozita. Ma on uzas lu quik kande on timas, ke la dicerno di la elementi ne facesos sat facile o sat rapide : **mar- aquo, filtr-etamino, kredit-institucuro, posshorlojo**.

Cetere on sempre darfas ne uzar la kompozajo e dicar : **aquo marala o di maro; institucuro kreditala o di kredito; etamino por filtrar; postal marko, postal karto, o marko postala, karto postala, mondal linguo or linguo mondala**, e. c.

(1) En la tri unesma klasi la kompozajo komencas per substantivo; en la tri lasta per vorto altraspeca.

(2) Certe plu fluanta, plu dolca kam : **postkarto, postmarko, mondlinguo**. Ni ne obliviez, ke ula sucedi di konsonanti, sen la « bufro » di vokalo, esas facile pronuncebla da nordani, ma preske ne pronuncebla da sudani.

(3) La kompozaji esas abreviuri. To explikas e justifikas, ke on darfus uzar kom unesma elemento nur simpla radiko, e ne vorto kompleta, se nur la klareso o l'enfonio ne sufras de lo.

Nature Ido povas havar kompozado preske tam flexebla e richa kam la Greka. Ma importas, ke ta kompozado satisfacez justa expreso dil idei e posedez klara komprenebleso, kun pronunco facila ed agreabla eufonio. On do evitez tro longa kompozaji ed akumulo de konsonanti, o ruda vicinaji. Ex. : *blankabrakia, larjafronta, kurvabeka, blankadenta, laktosuganta, arjentoklova* esas nedubeble preferinda kam : *blankbrakia, larjfronta, kurvbeka, blankdenta, laktosuganta*, en qui intershokas tro multa konsonanti sen la bufro di vokalo.

Regulo di analizo o deskompozado.

Se, pos lekto atencoza, vu ne komprenas bone la kompozajo, procedez tale :

Deskompozez lu, se ol apartenas al 1, 2, 3 e 4esma klasi, *irante de lua lasta elemento al unesma* : fer-voyo = *voyo* (ek) *fero*; vapor-navo = *navo* (movata per) *vaporo*; dormo-chambro = *chambro* (por) *dormo*; skribo-tablo = *tablo* (por) *skribo*; kapkuseno = *kuseno* (por la) *kapo*; sabrofrapar = *frapar* (per) *sabro*; hers-agar = *agar* (per) *herso*; parto-prenar = *prenar parto* (en); tipo-skribar = *skribar* (per) *tipo*; — ciel-blua = *blua* (quale) la *cielo*; graco-plena = *plena* (de la) *graco*; lenso-forma = *qua havas la formo di lenso*, simio-kapa = *qua havas kapo di simio* (1); — en-irar = *irar en*, ek-irar = *irar ek*, preter-pasar = *pasar preter*, ad-portar = *portar ad*, ek-pulsar = *pulsar ek*.

La motivo dil supera regulo e di tala iro, por la deskompozado di ta 4 klasi de kompozaji esas ke, en li, la elemento determinata esas sempre la lasta, ed olua senco determinesas dal unesma elemento. En dormo-chambro, *chambro* determinesas da *dormo*; en simio-kapa, *kapa* determinesas da *simio*.

Ma por la 5 e 6esma klasi de kompozaji, sequez l'ordino di la elementi quan vu trovas lektante li. Cetere maxim ofte ta ordino korespondas ad olta quan li havas en multi de nia lingui, e pro to on komprenas li ordinare per simpla lekto. Ex. : *submara* = *qua esas sub maro*, *super-natura* = *qua esas super la naturo*, *inter-naciona* = *qua esas inter nazioni*; *un-dia* = *qua evas* (od *evis*) *un dio*, *cent-yara* = *qua evas* (od *evis*) *cent yari* (2); *ca-dia* = *di cadio*, *omnadia* (3) = *di omna dio*, *taspeca* = *di ta speco*, *talaspeca* = *di tala speco*, *samtempa* = *di sama tempo* (4), *grandanombra* = *di granda nombro*, *qua prizentas granda nombro*, *blu-okula* = *qua havas blua okuli*, *groskapa* = *qua havas grosa kapo* (5).

Praktike memorez, ke on deskompozos komencante per la fino, se la kompozajo unionas *substantivo* ad altro (1, 2, 3esma klasi) o *prepoziciono* a verbo (4esma klaso). Altrakaze on sequas l'ordino di la elementi (5. e 6esma klasi).

La relato inter la elementi dil kompozajo esas tacata : *quale* en ciel-blua, *por* en dormo-chambro, *per* en sabro-frapar; ma, quale on vidis supere, la spirito trovas lu facile.

En ula kazi, la relato esas la liganta konjunciono *e*. Ex. : *sekretario-kasisto* = *sekretario e kasisto*; *kapitano-instruktero* = *kapitano e instruktero*.

(1) Komparez *lenso-forma* a F. pisciforme, lentiforme, e. c.

(2) *Cent yari* = *yarcento*, quale *dek yari* = yardeko.

« *Centyaro* ne povas esar sinonima di *yarcento*; ol esas la substantivo di *centyara* = qua havas centyari e konseque tradukas F. *centenaire* (sive homo, sive altra ento, ex. querko). Se on volas indikar ne ambigue qua speco di ento, on devas simple nomar ol : *centyara homo*, *centyara querko*. Evidente (remarko generala e tre importanta) on ne povas postular, ke kompozita vorto expresez omno; e se kompozajo ne suficas por expresar la penso, *on ne uzez ol*. Nultempe on esas obligata uzar kompozita vorto! (*Progr.*, VII, 496.) Ma sempre la helpolinguo *devas* expresar klare ed exakte la penso. Se ol ne povus lo, ol esus refuzenda e forjetenda, nam ol adportus al mondo, ne solvuro, ma vera mistifiko.

(3) « On devas dicar *omnadia*, ne *omnadia* : nam quo esas *omnadio*? Nula dio! (*Progr.*, VII, 497.)

(4) « Existas nula nekonsequo inter *samtempa* e *samtempo* : du eventi esas *samtempa*, ne *samtempo*, pro ke li eventas *samtempe* (en la sama tempo). – On devas analizar direte la kompozita vorti per la simpla komuna raciono, e ne serchar reguli subtila e neutila, qui nur komplikus edobskurigus kozi simpla e klara per su. » (*Progreso*, VII, 497.)

« On ne povas dicar, ke la derivado en Ido dependas de la *speco* (gramatikala) di la radiko, nam kontree, ni emendis ica defekto di Esp. : la derivado dependas nur de la *senco* di la radiko. Omna subtila reguli propozita por ico semblas tote neutila. Esas anke nejusa asertar, ke por komprenar vorto derivita de « radiko kompozita » on devas serchar la *senco* di ca « radiko » : nam ofte ca « radiko » havas nula *senco*.

Exemple *samtempo* havas tote klara *senco*, dum ke *samtempa* havas nula *senco* : nam quo esas *samtempo*? Nula speco di *tempo*! (*Progreso*, VII, 497.)

(5) *Blu-okula*, *long-hara*, *gros-kapa* e. c. memorigas tre justa remarkigo en *Progreso*, VII, p. 496 : « En tala kompozaji on ne povas parolar pri elemento precipua o determinata : la du elementi esas ne subordinita, ma koordinita, ed on povus preske permutar li kelkafoye, ex. *okul-blua*. Lia *senco* esas tote klara sen irga sufijo. Vane on objeccionas, ke on povas substantivigar li : *bluokula*, e. c. esas esence adjektiva.

Duesme, mem se on substantivigas li, eventos nula bisenceso, se on sorgas egardar ica regulo di komuna raciono : *Nultempe formacez kompozajo por expresar ideo qua povas esar expresata tam kurte per la simpla elementi*. Dro Talmey bone montris, ke on ne darfus dicar *redvango*, vice *reda vango*, *grandurbo* vice *granda urbo* (kulpo quan facas ofte nia Germana samideani). Do on povas sen ula detrimento dicar *Redpelo* por F. *Peau-Rouge*, nam *peau rouge* dicesus *reda pelo*. » Pose Sro COUTERAT dicas pri *triangulo*, *trimasto*, *centyaro*, *milpedo* : nu, anke ici ne esas bisenca.

Texto ekstraktita vortope ek la libro
 “Kompleta Gramatiko detaloza di la linguo internaciona Ido”
 da L. de Beaufront.

Kristo-nasko e nova yaro en Japonia.

La maxim granda parto dil habitanti di Japonia esas Budisti o Shintoisti, kustumale Budisti e samatempe Shintoisti. Nur 2% dil Japoniani esas Kristani, do dum la Kristo-naskal periodo Japonia devus esar lando tote diferanta kam la Europana landi od la Amerikana landi. Ma japonia esas tre specala lando, anke pri religio.

Ornilo "shimenawa" super pordo hemal, ye la unesma di januaro.

Ye la duadek e triesma di decembro esas festo-dio en Japonia pro la aniversario de la imperiestro Akihito, ma ye la duadek e kinesma omni laboras normale, nam ol ne esas festo-dio kompreneble. Ma pokope la Kristo-naskal festo divenas singladie plu populara en Japonia, certe en la tota mondo, ne pro religio ma pro komercala kauzo, pro ke camaniere on povas vendar plusa vari a la promenanta personi felica por vidar irgaloke bela ornili lumoza, en la arbori, ed en estaleyi di butiki.

"shimenawa"

Kurioze ula Japoniani en Kristo-nasko dio prizas manjar fritita hanyuno e kremo-kuko. Altri, precipue yuna fianciti, donacas un a la altra, mikra donacaji, "oseibo", ma anke por amiki e familiani.

Ma dum la lasta dii di singla yaro e dum la unesma dii di la nova yaro esas plura festi en Japonia. Multa personi qui laboras kune en la sama laboreyo celebras la festo "adio dil finonta yaro" (*bōnenkai*) dum la lasta dii di decembro, e la festo di la "bonveno dil nova yaro", to esas en la Japona, "*shinnenkai*".

Japoniano chanjas la olda "shoji".

Japoniana "o-sechi ryōri".

Ma ye la triadek e unesma di decembro, "*omisoka*", la Japoniani celebras festo tre importanta, fakte ol esas la maxim importanta di la yaro. Ta dio li vakancas, e multi anke la tri sequanta dii. Bone, dum la lasta dio dil yaro multi netigas detaloze la tota domo familial, ol esas "la granda neteso" (*oo-sōji*). Anke on povas chanjar la rizo-papero "*shoji*" di interna pordi domal.

La matro kustumale koquas saporozza "*o-sechi ryōri*" por la unesma dio dil nova yaro. Anke plurafoye on manjas ta saporozza manjaji dum la sequanta dii, od on manjas irga saporozza manjajo Japona en restorerii.

Singla disho dil "*o-sechi ryōri*" havas specala signifiko, exemple, on manjas fisho dorado (*tai*) pro ke olua nomo anke esas en la vorto "feliceso" en la Japona, to esas, "*mede-tai*", talamaniere "on manjas feliceso" por la nova yaro. Anke on manjas "*renkon*", qua esas tuberkulo truoza, pro ke tra la trui on darfas observar la futuraji, e c.

"o-sechi ryôri".

Shintoista koso

Pos la saporoza dineo, singla familio Japoniana observas en televido "Kôhaku uta gassen", qua esas muzikala vidindajo tre prizata. En ta vidindajo televidual du granda grupi muzikala "luktas", un grupo esas "reda" e la altra "blanka". En singla grupo esas plu kam duadek kantisti, ma kustumale nur esas viri en la unesma granda grupo e nur mulieri en la duesma.

Kande la "Kôhaku uta gassen" finas, la komplete familio Japoniana devas manjar kune saporoza vermiceli specala, la "toshikoshi soba", oli havas granda longitudo, e ti qui manjas oli dum la triadekesma di decembro anke havos tre "longitudoza" vivo, to esas, li vivos tre multa yari til la ancienesos.

"toshikoshi soba"

En la Shintoista templi on sonigas la kloshi 108 foye, la sono di la kloshi forigas la malaji por la nova yaro. Kande la cent e okesma sono de kloso sonas, ja esas la nova yaro. Multi prizos vizitar la Shintoista templi dum la unesma hori di la nova yaro, por pregar e drinkar varma "sake", olqua ofresas al preganti en la ipsa templi. Ta unesma prego yaral en la templo esas la "hatsumode".

Ye la unesma di januaro dil nova yaro kustumale la precipua firmi partoprenas en maraton-kuradi tre populara. La partoprenanti esas la ipsa employati di la firmi, ma pro ke la kuradi on televizos, multa firmi kontratas vera atleti. Evidente la firmo qua vinkas obtenos pekuniala profito pro la ecelanta reklamo televidual.

Pos manjar la saporoza "o-sechi ryôri" e la rizo-supo "o-zôni", on povas vidar en la televido la maraton-kuradi, filmo, o simple siestar. La unesma dio di la nova yaro esas dio por repozar... e por lektar la nombroza "nenga-jô". Oli esas postala karti por dezinar al destinario ed a lua familiani fortuneza nova yaro. La senderi esas amiki, familiani, e mem ula firmi. Omna "nenga-jô" arivas a la posto-buxi dil destinarii la sama dio, ye la unesma matine, nam on gardas oli en la depozeyi di la postala firmo til la unesma. La letroportisti laboras tre multe la unesma dio di la nova yaro, nam singla familio recevas plura deki, mem centi, di "nenga-jô". Kustumale on ne devas sendar "nenga-jô" a familio kaze ke dum la lasta yaro ula membro di ta familio desfortuneze mortis, ol esus tre granda despoliteso.

"o-sechi ryôri" sur la "kotatsu"

Plura "nenga-jô"

Dum la duesma e la triesma di januaro precipue on devas repozar. Uli vizitas publika balneyi, kustumale ye la duesma, por matinala balno relaxiva "asaburo"; altri vidas televidual kurado "hakone ekiden", la kuristi esas cakaze universitato-studenti qua kuradas de la chef-urbo Tokyo a Hakone, e la sequanta dio de Hakone a Tokyo. Anke ula Japoniani prizos kaligrafar heme per pinseli belega skribo-simboli Japona "kanji e kana".

Kaligrafar unesmafoye en la nova yaro, "kakizome".

Ma la maxim granda feliceso esas por la pueri qui divenas "richa" dum ke la genitori e familiani divenas "povra", nam la familiani donacas a la pueri kuverti qui havas interne plura pekunio-bilieti. Yen pro quo la pueri esas richa, nam per ta pekunio li darfas komprar plura kartuni e saporosa dolcaji. En la publika parki multa pueri flugigas papera kometi kun genitori od avi...

Desfortunoze ye la quaresma la mikra vakancal periodo finas, do omni itere devas laborar en fabrikerii, kontori, e c. E la pueri itere lernos en la skolo e povos ludar kun samskolani.

Evidente, samamaniere kam en altra landi, la unesma frazo por amiki e por ti qui laboras en la sama laboreyo esas "**akemashite omedetô gozaimasu**", to esas,

Inquesto pri edituri en Ido

Ye la dek e sepesma di la monato septembro me sendis a la precipua Ido-forumi inquesto pri edituri en la linguo internaciona Ido. Lor la sendo di ta mesajo me esis U.L.I.-ano, mem Direktanta Komitatano dil U.L.I. Nun me esas simpla Hispano qua uzas, ed uzos, la helpanta lingua Ido kom efikiva komunikilo trasfrontiera. Yen pro quo me montros a vi omna la rezultaji di la inquesto, nam forsan ol esos utila ulamaniere por plubonigar la edituri Idal. Me ipsa esas editero, nome Editerio Krayono, do anke por me ipsa la opinioni di ti qui sendis a me respondo-mesajo esas lektinda.

Unesme me devas gratitudar maxim sincere la kunlaboro di la dek Idisti qui sendis respondo-mesajo a me. Me ja supozabas ke ula samideani sendus ol a me, ma anke kunlaboris altra Idisti qui me ne supozis ke sendus mesajo informiva a me. Me promisis ne publikigar la nomo dil opinioninti, ma me devas dicar ulo importanta pri la responderi.

Ek la dek responderi esas:

1. La kompleta regulara membraro di la Ido-Societo Hispana. Mea respondon me ne inkluzas, nam me montros mea opinioni en ta mesajo. Do 100% dil ISH-ani.
2. Du Direktanta Komitatani di U.L.I. ek la dek e quar Direktanta Komitatani, to esas, 14% dil DK-ani.
3. Kin Idisti qui ne esas regulara membri dil ISH nek DK-ani.

Evidente nulu mustis sendar olua opiniono a me, do nulakaze me esas deceptita pro la ne tro granda kunlaboro.

Editerio Krayono duos irgakaze kom editero Idal supozeble dum plura yari, nam me esas certa ke Ido esas la linguo maxim apta kom linguo internaciona, neutra e facile lernebla da omni pro olua regulozeso e simpleso.

Yen la opinioni pri singla edituro. Me ne montros la meznoto di singla edituri nam la maxim granda nombro ek la opinioninti sendis noto tro afabla, e nulakaze reala, nulatempe me vidabas tanta deki kune ! me vere prizas la politeso, ma me plu multe prizas la simpla vereso kam lektar bela vorti. Do me montros precipue la defekti dil edituri o la plubonigo-sugesti dal responderi, nam savar ube oli esas esas maxim efikiva helpilo por intencar evitar oli, ka no ?

1me.- PROGRESO

Certe **Progreso** esas la chefa revuo dil Idistaro, adminime pro ke ol editesas depos 1908. Preske omni tre multe prizas ta papera revuo, anke me ipsa; ma pro ke ol esas oficala organo di U.L.I. forsan U.L.I. devus publikigar plu kam tri numeri singlayare, forsan adminime quar. Altralatere me ne komprenas ke oficala revuo publikigesas kun tardeso, ne akurate. La papero-qualeso esas tre bona, ma la artikli ne esas bele editita ed oli aspektas amatora. La frontispico di ta revuo bezonas modernigesar por aspektar plu bela, nam ol nun esas tro simpla.

Pri la texti me opinionas ke oli bezonas par-revizo lingual ante publikigo. **Progreso** esas oficala revuo, do on mustas korektigar omna texti por evitar maxim posible la gramatiko-erori. Altralatere on devus atraktar nova skriberi, mem skribisti, por plubonigar la artiklaro. Esas tro multa artikli pri Ido ipsa, e poka pri altra temi. Pluse on

publikigas tro multa artikli da Gonçalo Neves, qua tre bone skribis en Ido, ma ilu ne plus esas Idisto. Meakaze me nulatempe sendis artikli por publikigesor en **Progreso**, e maxim probable me sendos nula artiklo por ta revuo, nam oli ne havas apta lingual nivelo, e me prizas oli en la amatora revui editita da Editerio Krayono.

Pri enretigar anciena numeri di **Progreso** me tote konkordas, adminime esas altra personi kam me ipsa, qui prizas ke anciena edituri enretigesos gratuite por komuna profitado.

2me.- ADAVANE !

La gratuita revuo **Adavane!** esas la oficala organo di la **Ido-Societo Hispana**, redaktita da lua membri e kunlaboranti ed editita da **Editerio Krayono**. Ol anke esas tre prizata da omni, ma ol havas plura defekti. Unesme ol esas nur interretala revuo, do desfacile lektebla por ti qui ne havas komputoro, ma nun papera versiono esas neposibla nam la Ido-Societo Hispana ne havas pekunio. Pluse ol publikigas kom pdf-dokumento, do oblige singla lektero mustas havar instalita en la komputoro la programo apta por lektar ta dokumenti, "Adobe Acrobat". Certe ta lekto-programo esas gratuita, ma irgakaze on mustas havar ol instalita nekareeble. Pro ke ol esas amatora revuo la artikli, omna artikli, bezonus detaloza revizo lingual. La redaktaro e la editero intencas singlanumere plubonigar la artiklaro e la aspekto di la revuo, ma forsan ni ne tote sukcesas. Singlayare on publikigas sis numeri, to esas triopla numeri kam **Progreso**, yen pro quo on devus inkluzar en singla revuo artikli pri aktualeso, mem pri politikajaji, e ne simple abstrakta artikli olqui plurafoye ne esas tro atraktiva por la lektaro.

3me.- ASTRONOMIALA KAYERETO

Yen fakala revuo gratuita en Ido editita da **Editerio Krayono**, **Astronomiala kayereto**, olqua publikigas akurate singlamonate ye la unesma. Itere multi opinionas ke ol esas "ecelanta" revuo, ma me savas ke esas min lekteri-nombro kam personi sendis opiniono pri ta revuo, malgre ke la artikli ne esas nur pri astronomio, ma anke pri mitologio. Same kam **Adavane!** anke ol publikigas kom pdf-dokumento, e la artiklaro bezonas revizo lingual.

4me.- KURIERO INTERNACIONA

Kuriero Internaciona esas ecelanta exemplo di kunlaboro transfrontiera. La Franca Idisto **Jean Martignon** esas la redaktero ed la Hispana **Editerio Krayono** editas singla numero di ta papera revuo depos un yaro. Ol esas mikra revuo, ma la artikli esas en tre bona Ido, kustumale interesiva. **Editerio Krayono**, amatora editero, mustas plubonigar la qualeso di la imaji insertita, olqui plurafoye esas tro obskura. Singlayare on publikigas quar numeri, ma ne tote reguloze. La yaral abono (10 Euro) ne suficas por editar papera revuo di qua pagini-nombro esos plu granda.

5me.- NOVAJETI

Novajeti esas ecelanta ideo da **Antonio Padilla**, membro di la **Ido-Societo Hispana**. Ca ret-pagino pri novaji, quin singlu darfes sendar por publikigo, anke esas tre prizata por ti qui sendis a me respondo-mesajo. La problemo maxim importanta esas ke la Idisti esas poke kunlaborema e ne tre multe prizas skribar en Ido. Uli ne prizas la reklamo-baneri en **Novajeti**, ma pagenda ret-pagino esas nun neposibla por la Ido-Societo Hispan-ani.

6me.- RADIO IDIA INTERNACIONA

Ol fakte desaparitis pro desfacilaji komputeral che me. De ke ta problemi eventis unesmafoye me ne atingis la sama qualeso-nivelo en la sono-dokumenti e to deskurajigis kelke me. Dum la monato januaro me (**Editerio Krayono**) itere intencos rivivigar **Radio-Idia Internaciona** pro ke on bezonas, mem defektoze, askoltar ulamaniere mesaji en nia kara interlinguo, precipue por interesar la nova Idisti.

7me.- PDF-LIBRI

La **pdf-libri** trovebla en www.publikaji.tk, di **Editerio Krayono**, anke esas tre prizata dal Idistaro, malgre ke uli konfesas nulatempe lektar oli. Omni konkordas ke pdf-libri esas tre utila precipue por povar lektar anciena edituri, ma anke posible por nova edituri se la autori permisas publikigo gratuita. Ol ja eventis, exemple pri la libro "La suno di Tiahuanako". **Editerio krayono** duos la laboro pri enretigar irga edituro Idal desfacile trovebla surpapere se la auro ne plus vivas o kaze ke la auro permisez la publikigo interretal.

8me.- IDO-SALUTO

Ido-Saluto esas pagenda, ma tre chipa, revuo da **Alfred Neussner / Germana Ido-Societo**. Itere multi tre alte estimas ta revuo, ma sincere ol mustas tre multe plubonigar olua aspekto ed artiklaro. Me ne komprenas ke la Idisti Germana esas poke kunlaborema e preske nula Germana Idisto skribas artikli lektinda en **Ido-Saluto**.

9me.- LA KORDIEGO

Poki lektis la surpapera buletino **La Kordiego**, da **Hans Stuijbergen**. Me ipsa abonis ol, ma nur un numero arivis che me. Forsan ta buletino devus publikigesar reguloze, kom pdf-dokumento interretal, deskargebla da omni de publika ret-pagino. La ipsa redaktero, la U.L.I.-Prezidanto **Hans Stuijbergen**, savas quale plubonigar sua edituro.

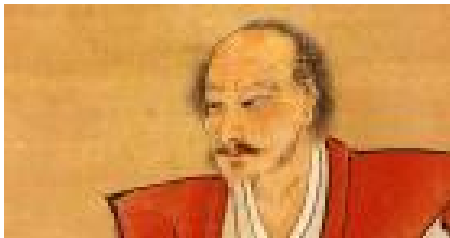
Vi jus lektis la opiniononi di ti qui tre afable kunlaboris en ta inquesto pri edituri en Ido, per sendar respondo-mesajo a me. Anke mea opinionon me montris maxim sincere. Nun la redakteri e la editeri savas de la lekteri quale plubonigar la edituri. Unesme me ipsa komprenende. Ma anke me supozas ke la redakteri / editeri di singla publikiguro en Ido prizos ke la ipsa lekteri sendez a la adreso postala o plu facile a la interretal adreso dil editerii, sincera opiniononi pri quale plubonigar ta publikiguri, mem li povus kunlaborar ulamaniere exemple per sendar publikiginda artikli o verki irgateme.

Irgakaze me maxim multe gratitudas la kunlaboro Idal irgateme, pro ke ol, kara samideani, esas tre profitoza por omni, e nekareeblye la skopo helpar nia kara linguo Ido sucesar kom linguo internaciona por omni. Yen pro quo ni esas Idisti, ka no ?

Artiklo da Fernando Tejón / Editerio Krayono.

Literaturo

1 - La dicipulo.

De tre fora provinco arivis samurayo por vizitar la maestro Miyamoto Musashi. La samurayo deziris lernar la vera voyo dil espado de autentika maestro. Fine la samurayon la maestro aceptis kom dicipulo.

Dum la unesma yaro singlamatine la samurayo portis aquo fresha de fora fonto e per hakilo lu sekis ligno dum la tota jorno. Anke la duesma yaro singladie la samurayo portis fresha aquo de la fonto e sekis ligno. Ed anke la triesma yaro. Altri ja abandonabus la lernado di la vera voyo dil espado, ma la dicipulo esis autentika samurayo. Tamen ula dio matine la dicipulo dicis a la maestro:

- Dum tri kompleta yari me portis aquo e sekis ligno, ma til nun me nultempe vidis espado.

Lore la maestro dicis a la samurayo:

- Bone, me montros a vu la vera voyo dil espado.

La maestro imperis a la samurayo marchar adsur rekta lineo streta alonge la quar lateri di tatami-o. La astonita, ma obediema dicipulo marchis camaniere singladie dum un yaro.

Itere la samurayo ne bone komprenis pro quo la maestro imperis a lu marchar dum la tota jorno vice prenar espado por lernar olua vera voyo.

- Me esas samurayo, - dicis la dicipulo- do me ja savas bone uzar mea espado. Nul altra maestro docis a me samamaniere kam vu. Voluntez montrar a me la vera voyo dil espado.
- Certe vu ja esas apta por lernar la vera voyo dil espado. Sequez me til la montaro -dicis la maestro-.

劍道の先生

Pede li marchis til fora e streta ravino di rivereto. La ravino esis tre profunda e desfacile on observis de la bordo la fluanta aquo. Arboro-trunko esis la unika ponto por krucumar de bordo a la altra bordo.

La maestro dicis a la samurayo:

- krucumez la ravino adsur la trunko.

La samurayo proximigis a la trunko ma ne audacis trairar adsur la streta trunko a la altra bordo di la ravino. Cainstante on audeskis mikra frapi de bastono adsur la sulo. Ol esis bastono di blindo, quan lu uzis kom helpilo e guidilo adsur la

trunko per plura frapeti til sucesoza krucumo a la altra bordo di la ravino. Lore la samurayo dicitis nelaute:

- Ho ! Ka blinda audacas trairar la streta ponto e me ne audacas pro timo ?
- Dum la lasta yaro -dicitis la maestro- vu marchis sencese adsur rekta lineo plu streta kam ta ponto.

La vorti di la maestro kurajigis la samurayo qua fine audacis trairar la streta ponto til la altra bordo di la ravino.

- Vua lernado de me ja finis. -dicitis la maestro a la samurayo- Tri kompleta yarin vu bezonis por fortigar vua korpo, un kompleta yaron vu bezonis por fortigar vua mento. Per vua fortigita korpo e mento vu fine audacis ne timar la posibla morto ed atingar la altra bordo. Vu ja lernis la vera voyo dil espado.

Rakonteto da Fernando Tejón.

2 - La odorosa saponu.

Hodie me arivos frue che me. En la laboreyo omni pensas plu multe pri la Kristo-naskal donacaji e familial renkontri kam pri la singladial laboro en la kontoro. La laboro lentigeskas de la kinesma di decembro til preske desaparar cirkum la duadesma. Multi vizitas lia familiani qui habitas altra urbi, mem altra landi. La feliceso parkovras ca lando, samamaniere kam la blanka nivo.

Me esas sola en ta urbo. Multa yari ante nun me ekmigris de mea lando por trovar hike laboro, ma me simple trovis vintral neveo irgaloke. Anke la habitantaro havas kordio tam kolda kam la parkovranta nivo. Certe me laboras en kontoro e la salario ne esas mikra, ma pekunio ne suficas por felicigar me en ta fora lando.

Hodie la subtera treno tre malodoras. Kustumale ol ne bonodoras, ma hodie la odoro esas tre desagreada. Ulu vomis en angulo di la vagono, forsan alkoholiko, forsan malado. Til la sequanta staciono on mustas restar en la vagono. Nur restas tri stacioni til la mea, til la staciono di la strado ube me habitas mikra apartamento, do me suportos la malodoro, altramaniere me devus vartar til la sequanta treno qua arivos triadek minuti plu tarde.

Mea stomako diceskas a me ke forsan anke ol mustos vomar se on duras la malodoro, do me livas la vagono en la sequanta staciono. Dum ula minuti me vartas sidanta en benko la sequanta treno, ma fine me decidis acensar de la subtera staciono til la strado. La fresha, fakte kolda, aero esos profitoza por mea stomako. Pede me iros a mea apartamento. La promenado ne esos tro granda, cirkum quaradek minuti. Nula hasto.

Esas poka personi surstrate. Uli esas en butikoj, supozeble por komprar donacaji por filii e familiani. Me ne havas familiani en ca lando. Anke ne en la mea. Do me ne mustas komprar donacaji por altri, ma por me ipsa. Nula surprizo.

Dum la promenado adsur frostigita sulo me trovis butikojn proxim mea apartamento. Nultempe me eniris ol. Nulu esas che me vartante mea arivo, do nula hasto esas por arivar che me. Bone, che me esas ula tropikala fishi en akvario, ma oli nur prizas la singladial manjajo. Fine me eniris la butikojn. Me kompris prekoquita manjajo frostigita. En la plastika envelopo onu lektas en reda literi "saporozaj". Me rideteskas. Altra manjajin me kompris, baterii, disolvebla kafeo, sukro e latrinpapero. En la tabularo, an la latrinpapero esas plura saponi. Uli esas likvida, ma anke esas en infra tabulo solida saponoj. Me sempre uzas likvida saponoj, por mea manui e kom dusho-saponoj. Ma esas en la tabelo un sola saponoj solida. En la papero-envelopo blua e granda literi montras la vorto "odoroza". Me kompris ol, forsan olua bonodoro obliuigos a me la treno-malodoro.

Heme me defrostigis la saporozaj manjajo en la magnetrono, e pose me glutis la supozeble nutritiva manjajo. En la plastika envelopo on devus skribar "saporozaj glutinajoj" vice "saporozaj manjajoj". En la televido esas nulo vidinda. Me bezonas relaxiva dusho ante dormar, por kelke obliuar ne agreable dio. Altra dio ne agreable.

Vice uzar la kustumala likvida saponoj, hodie me uzas la odorozaj saponoj. Ol esas blanka e vere bonodoras. Sub la varma pluvo en la dushejo, la malodori desparas tra la ronda trui dil aquo-evakuejo. Nur restas spumo di la saponoj. Blanka spumo. Vere la saponoj esas tre spumifanta e tre agreable bonodoras. E, forsan pro la relaxiva dusho me dormas profunde.

Singla nova dio esas same kam la antea. Nulo remarkinda hike. Adminime me dormas profunde singlanokte e la dormado plenigas mea korpo de nova forci por la nova dio. E singladie la fatigeso e la malodori desparas en la dushejo tra la trui dil aquo-evakuejo pro mea nova saponoj blanka. Olua odoro esas mikra singladial rekompenco por me.

En la laborejo on konstatis ke me esas kelke plu felica kam antee. Certe dormar profunde singlanokte felicigas me. Dum plura yari me ne bone dormis nokte. E matine, singladie, mea blankea vizajo ne montris ecelanta sanesal stando. Nun me dormas ecelante, e mea rozea vizajo aspektas tote diferanta kam mea antea paleso. Pluse me ipsa konstatis ke mea ventro plumikreskis diope, forsan la manjajo ne esas suficente nutritiva. Certe esas avantajo perdar ula kilogramoj sen hungrar.

La nova yaro! Omni esas felica, omni pensas ke ta nova yaro esos plu bona kam la antea yaro. Por me ta nova yaro esas simple plusa yaro. Ulo promisis ne plus fumar, altro promisis irar reguloze a gimnastikeyo, fakte singlu promisis ulo a la ceteri. Bela vorti, ma simple vorti vakua. Me ne fumus nek drinkas alkoholaji. E fortuneze me ne bezonas irar a la gimnastikeyo nam me ne esas grasoza, fakte me esas plu tenua kam un monato ante nun. Yes, mea hemal pezilo ne mentias, nek mea pantaloni. Ma me ne esas malada nek sufras pro dolori. Me bone standas, do nula problemo.

Ye la duadek e kinsma di januaro me observas mea vizajo reflektita en la spegulo. Ka nova rugi sur mea vizajo ? Forsan me havas tro multa pelo nam me esas tre tenua, malgre ke me singladie manjas suficanta nutrivi. Forsan oli ne suficas, ma me ne hungras. Ka maladeso ? neposibla ! nula doloro ! ma me vere standas bone.

Hodie me konstatis dum la kustumala dusho ke me esis tre tenua, la blanka sapono trairas mea pelo preske an mea kosti. Facile me povas kontar oli. Laodoroza sapono tre multe spumifas, ed olua blanka spumo tegas mea korpo. Fortuneze ol duras esar tam odorozita kam la unesma dio. Ed anke tam granda kam la unesma dio, forsan plu granda, plu granda, yes, ol esas plu granda kam la unesma dio quankam la singladial uzado. Stranje ! Ba ! forsan me esas tro fatigita, e me devus enirar mea komfortoza lito por dormar profunde. Morge matine me observos plu detaloze la sapono. Ka sapono qua plugrandeskas ? Certe me bezonas dormar.

Matine me observis detaloze la sapono. Ol ne esas humida. Sur lua surfaco on lektas facile grabita vorto "odoroza". Ol aspektas nova sapono, e vere ol esas plu granda kam la sapono quan me kompris un monato ante nun. Ka me foleskas ? No, no. Che me nul altra stranjajo eventis. Nulu darfus enirar mea apartamento por chanjar la sapono, nur me ipsa havas apta klefi, me kompris nova seruro kande me lokacis la apartamento. Me esas certa, la sapono plugrandeskis. Ja esas la kloko por ekirar mea apartamento por irar al laboreyo. Me obliviis dejunetar !

En la laboreyo me pensadas pri la sapono. Nula laboro profitoza da me hodie en la kontoro, tamen nulu remarkas ke me vice laborar simple pensas silence. Ka sapono qua kreskas e samatempe tenuigivas a me ? Yen absurdajo ! Ka posibla ? Evidente me ne povas dicar ad ulu quo eventas a me, pro sapono ! Omni dicus ke me esas fola exterlandano, malgre ke me enmigris a ta lando plura yari ante nun. Ma me ne esas fola. Certe me ne esas fola.

Nokte heme, en la dusheyo me ne tushis la blanka sapono, me uzis liquida sapono malgre ke olua odoro ne esis tam agreabla kam la bonodoro di la blanka sapono. Dum la dushado me observis omnainstante la sapono. Olua bonodoro eniris mea nazi kom drogo, e preske me prenis ol por tegar mea korpo per olua blanka spumo. No, me ne prenis ol, ta odoro esas kaptilo, trompema odoro, destruktiva drogo travestita kom sapono. Dum ta nokto me ne dormis profunde.

Matine me prenis la sapono e me sekis ol duime per granda kultelo. Me gardis en mea surtuto-posho la du samgranda sapono-peci. En la kontoro me eniris la viri-toileto e pozis peco di la blanka sapono sur la manui-lavomoblo. Anke me pozis la altra sapono-peco sur la manui-lavomoblo en la mulieri-toileto. Nulu observis mea agado.

Singladie me eniris la toileti adminime unfoye por observar la saponi-peci. Oli tre bonodoris, samamaneie kam en mea dusheyo, ma me ne audacis tushar oli. Altri uzis oli, nam kelka blanka spumo restis sur la lavo-moblo. Olia grandeso ne diminutis diope, ma tote kontree oli kreskeskis pokope, ma sencese. Pluse multi en la kontoro esas felica por perdar facile ula kilogrami de lia korpi precipe la mulieri; dum la Kristo-naskal periodo multi manjas tro multe. Kontree me pokope atingis mea normala pezo, malgre durar glutar singladie koquita saporozaji frostigita.

Ula dii, forsan du semani, di uzado di la blanka saponi-peci da la kontoro-laboranti ja suficis por montrar a me la vereso, omni esis plu tenua kam antee. Certe me ne esis fola. La blanka saponi ne esis simpla saponi, ma irgaspeca devorema ento. Me dicis nulo pri to. Me komprenis omno.

Nun me habitas altra urbo en altra lando. En ca lando nulatempe nivas, mem en la vintrala monati; la vetero esas tre agrebla e sunoza. Me ne savas ka la kontoro-laboranti fine deskovris la povo di la saponi, forsan li komplete desaparitis e nun la du saponi-peci esas plu granda. En mea nova apartamento me dormas nokte profunde, e me duras uzar en la dusheyo liquida saponi. Til nun nulatempe me observis en la tabularo di butiki blanka solida saponi. Me esperas trovar oli nulatempe en ca urbo. Hike me esas felica, e me ne prizus oblige abandonar ca lando.

Til nun me ne povis obliviar la bonodoro di la blanka saponi. Forsan nulatempe me povos obliviar ol.

Rakonteto da Fernando Tejón.

3 - La timanta cervo.

Olim febla cervo celis su en groto por ne chasesor da la ruzoza volfi, qui sencese serchabas saporozaj vildo por devoresar da oli. Vice freque kurar tra la boski e prati por fortigar lua muskuli por facile eskapar ek la spoliisti per forta pedi, la cervo pro timo preferis vartar en la groto til la desparado di la chasisti. Ma la cervo-odoro ekirabas sencese de la groto, e do la volfi decidis vartar proxim la groto-eniro til la ekiro di la devoronta cervo, qua pro timo audacus nulatempe livar la sekura groto.

Fine nula volfo devoris la timanta cervo, qua mortis pro hungro e dursto en la profunda groto. La volfi decidis abandonar la groto-eniro pro la malodoro ekiranta de la putreskanta cervo e serchar altra saporozajo en la bosko. Nur centi ek felica vermi e mushi prizis profunde la lasta decido di la desfortunoza cervo.

Fablo-mesajo da Fernando Tejón.

Horoskopo

I - **Arieto** : (20.marto-20.aprilo) - Spacala aerolito arivos de fora galaxio til vua hemal sofao. On komprenas olua fatigeso pro la granda disto trairita, ma nulakaze on komprenas pro quo lu pasis tra la domotekto. Pluse pluvos...!

II - **Tauro** : (20.aprilo-20.mayo) - Vua bomatro intencos koquar por vu dum mikra vojajo di vua spoza. Forsan vu ipsa devus vakancar en fora lando dum plura dii.

III - **Jemeli** : (20.mayo-20.junio) - Pekunio-bilieton vu trovos sur la sulo en fervoyo-staciono. Vu esos tre felica, pro ke ol esas bilieto di 500 Euro. Desfortunoze vice vera bilieto ol esas reklamacho komercala di banko. Atencez ne uzar ol kom vera pekunio !

IV - **Kankro** : (20.junio-20.julio) - Vua automobilo grave avariesos, ma adminime vu evitos amendi pro tro granda rapideso. La pekunion, quan vu ne spensos pro amendi, fine vu spensos por pagar en la automobilo-repareyo la avariita peci...

V - **Leono** : (20.julio-20.agosto) - Vua vicino sendos a vu misterioza letro. Segun ta letro vi devus mariajesar tam balde kam possible. Ma lu evas nonadek e du yari !

VI - **Virgino** : (20.agosto-20.septembro) - Vu vidos en flako imajo qua semblas la vizajo di famoza kantisto internaciona. Yen miraklo ! Bone, observez atence, ol esas simple folio di revuo submersita en la flako.

VII - **Balanco** : (20.septembro-20.oktobro) - Amikino vizitos vu. Elu esas bela, tre bela. Desfortunoze anke elu esas povra, tre povra. Elu vizitos vu por pregar pekunio de vu.

VIII - **Skorpiono** : (20.oktobro-20.novembro) - Arivos che vu la artiklo quan vu kompris en interretal butiko China. On lektas en la frontispico en la Hispana "Kurso di la linguo China". La cetera pagini esas omna en la China !

IX - **Arkero** : (20.novembro-20.decembro) - Nekonocata onklino Chili-ana vizitos a vu unesmafoye, e donacos a vu fotografilo. Ton me multe prizus se me ne esus blindo.

X - **Kaprikorno** : (20.decembro-20.januaro) - Yen fortuneze valoroza premio por vu de la nova Europana Lotrio: tote pagita vakanco-periodo (15 dii) en Irak !

XI - **Varsero** : (20.januaro-20.februaro) - Vu arivos che vu pos tri yari, nam vu mustis laborar en fora lando. Maxim fortuneze vu itere darfas kisar vua bela spoza e vua du monati evanta nova filieto.

XII - **Fishi** : (20.februaro-20.marto) - Vua amorato vizitos vu uladie vespere. Vu kompros chera vino-botelo e koquos heme saporosa manjaji... por vu, por vua amorato, e por la afabla genitori di vua amorato qui anke vizitos vu por tostar kune e dezirar felica nova yaro !.

Horoskopo, caokazione da Fernando Tejón,
nam profesoro Alexandrakis vakancas dum ula dii kun familiani.

Nova kartuno: Mortadelo e Filemono

De la okesma numero di Adavane!, Editerio krayono publikigos kartuno di la famoza sekreta agenti Mortadelo e Filemono (Hispana: Mortadelo y Filemón).

Le du esas tre inteligenta agenti di la organizuro T.I.A. (Teknikisti pri Inquesti Aero-terala) qui laboras sencese por ke nia mondo esez plu sekura.

Certe ulafoye eventas mikra desfacilaji dum la laboro di ta agenti, ma omni konkordas ke le du esas nekareebbla por... plu amuzanta vivo !

En ta nova aventuro, la du agenti, Mortadelo e Filemono devas...

bone, bone, bone, ta numero di Adavane ja havas tro multa pagini, do supozeble vi ne havas suficanta libera tempo por lektar kartuno. Ka vi povas kelke vartar til la okesma numero ? yes, ka no ?

Adio !

La redakteri gratitudas la sendita mesaji ed artikli dal afabla lekteri e kunlaboranti. Singla artiklo publikigita esas opiniono di sua auctoro, do por komento pri irga artiklo voluntez sendar direte mesajo al auctoro, od al interretal adreso dil Ido-Societo Hispana qua risendos la mesajo al artiklo-auctoro. Altralatere la komenti pri irgaspeca erori en Adavane! ya esos bonvena kom utilajo por plubonigar pokope la revuo.

Til la okesma numero, lektelebla da omni de la unesma di la monato marto 2005.

La redakteri.